

ЕМИСИОННО-КАСОВА ДЕЙНОСТ НА БНБ

Юли – септември 2009 г.

I. Пари в обращение (банкноти и монети извън касите на БНБ)

1. Динамика на парите в обращение

Към 30 септември 2009 г. парите в обращение¹ в номинално изражение достигнаха 7672.7 млн. лв. За едногодишен период (спрямо края на септември 2008 г.) те са намалели с 838.4 млн. лв., или с 9.85%, докато в сравнение с наблюдавания предходен едногодишен период септември 2007 – септември 2008 г. беше отбелязан ръст на парите в обращение от 942.7 млн. лв., или 12.46%.

¹ Банкноти, разменни и възпоменателни монети, емисии след 5 юли 1999 г. С Решение на УС на БНБ № 110 от 6.X.2005 г. банкнотите и разменните монети с неизтекъл срок на обмяна, които не са върнати в касите на БНБ, бяха приспаднати от парите в обращение. С цел съпоставимост на данните левовата им стойност е изключена от размера на парите в обращение и за предходни периоди.

От началото на 2009 г. парите в обращение намаляха с 1506.7 млн. лв., или с 16.41% в сравнение с края на предходната година. През третото тримесечие на 2009 г. парите в обращение са намалели със 137.1 млн. лв., или с 1.76% спрямо края на второто тримесечие.

Пари в обращение (млн. лв.)

	30.IX.2008	30.VI.2009	30.IX.2009	Изменение	
				в %	в %
				(к.3-к.1)/к.1	(к.3-к.2)/к.2
	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>		
ПАРИ В ОБРАЩЕНИЕ—общо в т.ч.	8511.0	7809.8	7672.7	-9.85	-1.76
<i>Банкноти</i>	8367.7	7660.1	7518.4	-10.15	-1.85
<i>Разменни монети</i>	139.1	145.2	149.7	7.66	3.14
<i>Възпоменателни монети</i>	4.2	4.6	4.6	8.05	0.68

В края на септември 2009 г. дялът на банкнотите в стойността на парите в обращение е 97.99%. През третото тримесечие на настоящата година той е намалял с 0.09 пр.п. в сравнение с дела им, отчетен към края на второто тримесечие. За едногодишен период – спрямо края на третото тримесечие на предходната година, дялът на банкнотите в общата стойност на парите в обращение е намалял с 0.33 пр.п.

Към 30 септември 2009 г. дялът на разменните монети в стойността на парите в обращение е 1.95%. През третото тримесечие той е нараснал с 0.09 пр.п., а за едногодишен период се е увеличил с 0.32 пр.п.

В края на септември 2009 г. възпоменателните монети заемат дял от 0.06% в стойността на парите в обращение.

В изпълнение на монетната си програма за 2009 г. и на основание на чл. 25, ал. 1 от ЗБНБ през третото тримесечие Българската народна банка пусна в обращение сребърна възпоменателна монета с нанесено оцветяване „Грънчарство” с номинална стойност 5 лева.

Средната банкнота в обращение в края на третото тримесечие на 2009 г. е 25.64 лв. В сравнение с края на второто тримесечие на настоящата година средната банкнота в обращение е намаляла с 0.20 лв., а за едногодишен период стойността ѝ отбелязва ръст с 0.28 лв.

Стойността на средната монета в обращение в края на третото тримесечие на 2009 г. е 0.14 лв. и остава без промяна от края на юни 2007 г.

2. Динамика и купюрен строеж на банкнотите и монетите в обращение

В края на третото тримесечие на 2009 г. в обращение са 293.2 млн. бр. банкноти, с 1.07% по-малко в сравнение с края на предходното тримесечие. Намалението им по стойност е 1.85%, като в края на септември общата стойност на банкнотите в обращение е в размер на 7518.4 млн. лв.

За едногодишен период (спрямо края на септември 2008 г.) броят на банкнотите в обращение намалява с 36.8 млн., или с 11.14%. За същия период нарастване е отчетено единствено при броя на банкнотите в обращение от купюра 100 лева – с 3.08%. Намалението на броя на банкнотите в обращение за едногодишен период при останалите купюри е в широк диапазон - от 1.41% за банкнотите от купюра 2 лева до 17.26% за тези от 50 лева. Стойността на банкнотите в обращение е с 849.3 млн. лв., или с 10.15% по-ниска от отчетената към края на септември 2008 г.

През третото тримесечие на годината в структурата на отделните купюри по стойност в общата стойност на банкнотите в обращение са настъпили следните изменения спрямо края на предходното тримесечие:

- намалява дялът на банкнотите от купюра 100 лева – с 0.29 пр.п.;
- нараства дялът на банкнотите от купюри 50, 20, 5 и 2 лева - съответно с 0.07, 0.17, 0.02 и 0.04 пр.п.;
- непроменен остава стойностният размер на банкнотите в обращение от купюра 10 лева – с дял от 8.69%.

Номиналната стойност на банкнотите от 50 лева в обращение в края на септември 2009 г. е в размер на 2639.8 млн. лв., което им отрежда най-големия дял (35.11%) в общата стойност на банкнотите в обращение.

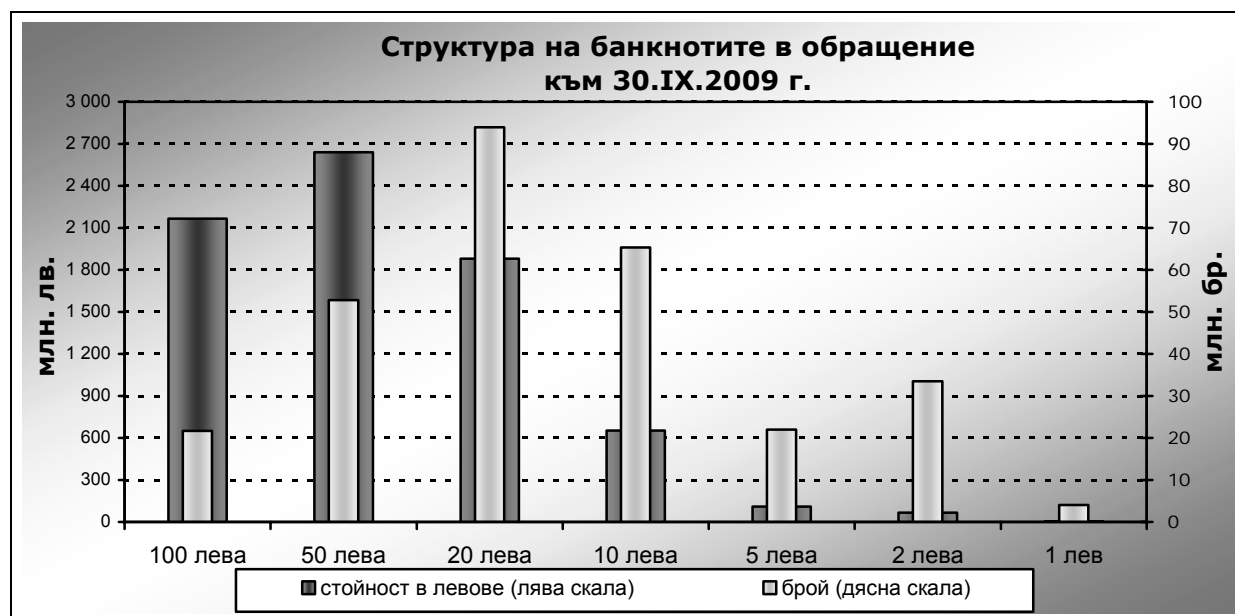
През отчетния период в структурата на банкнотите в обращение по брой са настъпили следните изменения спрямо края на второто тримесечие на 2009 г.:

– нараства дялът на купюрите от 2 и 5 лева – съответно с 0.41 и 0.02 пр.п.;

– намалява дялът на купюрите от 100, 50, 20, и 10 лева – съответно с 0.13, 0.11, 0.04 и 0.16 пр.п.

С най-голям дял в броя на банкнотите в обращение в края на третото тримесечие е купюрата от 20 лева – 32.04%, като в края на септември 2009 г. в обращение са 94.0 млн. бр. банкноти от тази купюра.

За едногодишен период нарастване на дела на банкнотите в обращение по брой е отчетено при купюрите от 100 и 2 лева. В края на септември 2009 г. броят на банкнотите в обращение от тези две купюри им отрежда дялове съответно от 7.38% и 11.42%, като за едногодишен период дялът им се е увеличил съответно с 1.02 и 1.13 пр.п.

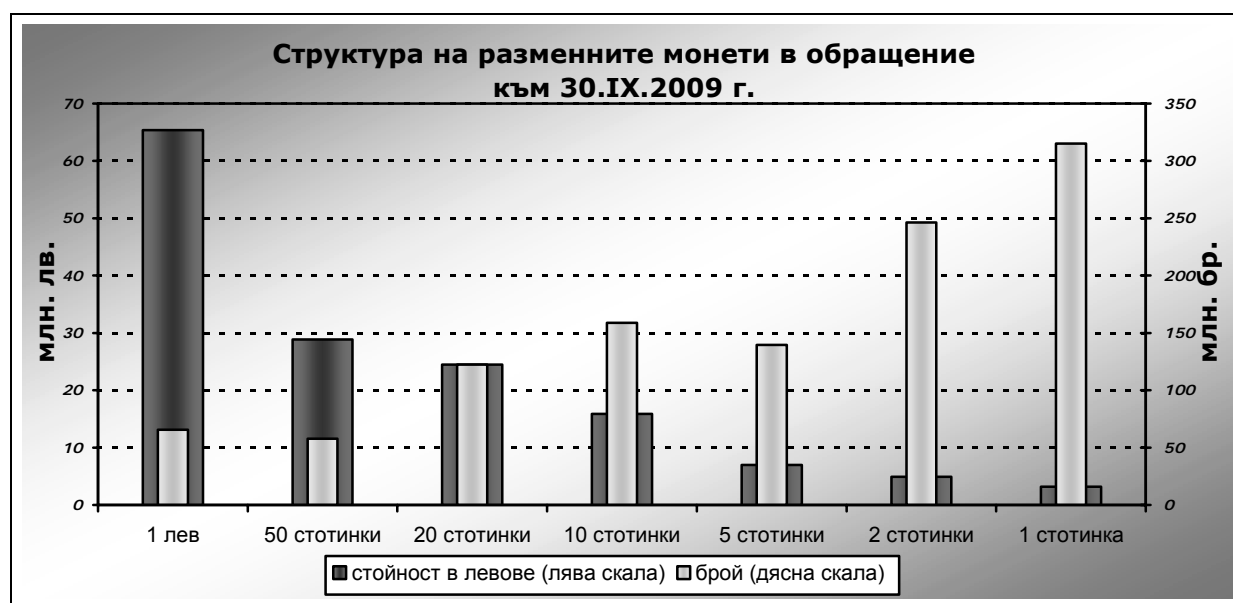

Намаление на дела на броя банкноти в обращение за едногодишен период (спрямо края на септември 2008 г.) е отчетено при купюрите от 50, 20, 10 и 5 лева съответно с 1.33, 0.03, 0.83 и 0.10 пр.п.

Броят на разменните монети в обращение към края на септември 2009 г. достига 1105.4 млн. и се е увеличил в сравнение с края на предходното тримесечие с 33.4 млн., или с 3.11%. За едногодишен период прирастът е в размер на 117.2 млн. броя (11.86%). През третото тримесечие на 2009 г. стойностният размер на разменните монети в

обращение е нараснал с 4.6 млн. лв. (3.14%), а за едногодишен период – с 10.7 млн. лв. (7.66%).

По отношение на дяловете на отделните купюри монети в общия брой на монетите в обращение в края на септември спрямо края на юни 2009 г. е отчетено увеличение при монетите от 1 и 2 стотинки и 1 лев съответно с 0.08, 0.06 и 0.01 пр.п. За същия период дяловете на монетите от 5, 10 и 20 стотинки са намалели съответно с 0.11, 0.01 и 0.02 пр.п. Непроменен спрямо края на юни остава дялът на броя на разменните монети в обращение от 50 стотинки.

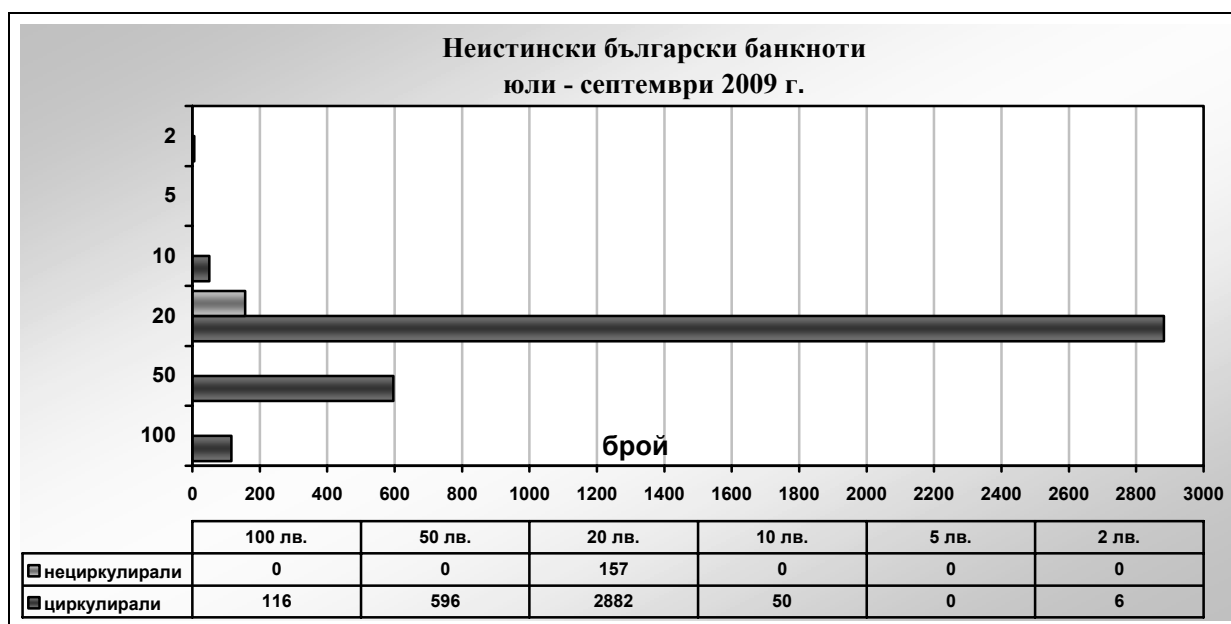

Промените в структурата на броя на монетите в обращение следват своите дългосрочни тенденции – нарастване на дела на ниските купюри и намаление на дела на високите. Към 30 септември 2009 г. с най-голям дял в общия брой монети в обращение е разменната монета от 1 стотинка (28.50%), следвана от монетата от 2 стотинки с дял от 22.28 %, а с най-малък дял е монетата от 50 стотинки (5.23%).

Увеличение на дела за едногодишен период се отчита при броя на монетите в обращение от 1 и 2 стотинки – съответно с 0.64 и 0.94 пр.п., докато дялът на монетите от 5, 10, 20 и 50 стотинки и от 1 лев намалява спрямо края на септември 2008 г. съответно с 0.06, 0.43, 0.55, 0.27 и 0.26 пр.п.

II. Неистински и преправени банкноти и разменни монети

През третото тримесечие на 2009 г. в Национален център за анализ (НЦА) на БНБ са задържани общо 3807 броя неистински левови банкноти, от които 3650 бр. са циркулирали в паричното обращение. Общо задържаните български банкноти са със 7 бр., или с 0.18% повече спрямо второто тримесечие на 2009 г. Най-голям дял от тях заемат купюрите от 20 лева (79.83%), следвани от неистинските банкноти от купюра 50 лева – с дял от 15.66%, а делът на неистинските банкноти от 100 лева е 3.05%. Неистинските банкноти от 2, 5 и 10 лева са общо 56 на брой с общ дял от 1.47% от всички задържани през третото тримесечие банкноти.

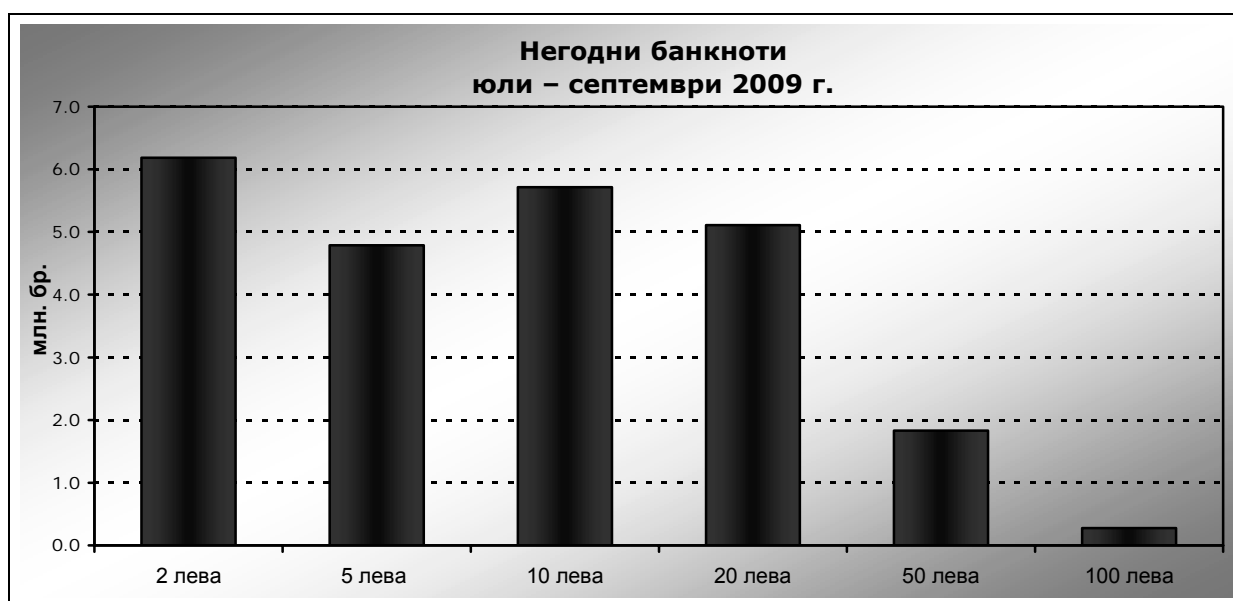
В периода юли – септември 2009 г. са регистрирани и задържани 149 бр. неистински български разменни монети – всички от купюр 50 стотинки.

При изпълнение на функциите по извършване на експертна оценка на чуждестранни банкноти и монети, задържани на територията на България, през третото тримесечие на 2009 г. в НЦА на БНБ са регистрирани и задържани неистински чуждестранни банкноти, както следва: 1151 бр. евро, 550 бр. щатски долари и 25 бр. банкноти от други чуждестранни валути.

III. Негодни банкноти и разменни монети²

В резултат на машинно обработените и проверени за истинност и годност банкноти през периода юли – септември 2009 г. като негодни за последващо използване в паричното обращение са отделени 23.9 млн. бр. банкноти – с 0.1 млн. бр. (0.45%) повече в сравнение с второто тримесечие на годината. За едногодишен период (септември 2008 г. – септември 2009 г.) отделените като негодни банкноти са с 1.4 млн. бр. по-малко (1.28%) в сравнение с предходния едногодишен период.

В общия брой на отделените като негодни банкноти през третото тримесечие на 2009 г. най-малък е дялът на купюрите от 100 и 50 лева, съответно 1.15% и 7.66%. С най-голям дял от отделените негодни банкноти е купюрата от 2 лева – 25.87%. Съвкупният дял на купюрите от 20, 10 и 5 лева в общия брой на банкнотите, отделени като негодни през този период, е 65.32%. Относително по-голям дял в тази съвкупност има купюрата от 10 лева, следвана от дела на купюрите от 20 и 5 лева.

Процентът на отделените негодни банкноти от общо обработените в БНБ от съответната купюра за едногодишен период продължава да е най-голям при купюрите от 2 лева и 5 лева, вземайки предвид по-големия брой вторични обороти, които тези две купюри банкноти извършват в паричното обращение поради по-честата им употреба при разплащанията на дребно.

² Това е броят на българските банкноти и разменни монети, които през отчетния период са оценени от БНБ като негодни и подлежат на унищожаване.

При обработката на разменни монети в БНБ през третото тримесечие на 2009 г. като негодни са отделени 73.0 хил. броя – с 4.7 хил. бр., или с 6.09% по-малко в сравнение с отделените като негодни през второто тримесечие на настоящата година.